

לך לגדה לך לעזרה

על שלום — ואין בטחון אחר שהוא ברי-קיימא — לך לשלום.

לכל פינה של ארץ זו, שם שוכנים בני העם השני — שארצנו היא ארצו, כשם שארצו היא ארצנו. לך לשלום, דבר לשלום. פעל לשלום.

אין קד מזה. כל אשר עליך לעשות הוא להגיע לשם. בקרוב לא יהיה אף צורך ברשיון.

פע לשכם, ליריחו, לבית-לחם, לרפיח.

היכנס לבית-קפה. הזמן ספל קהתה.

דבר עם היושבים בשולחן הסמוך.

תחילה על דברים של מה בכך. ולאחר מכן, אם תוכל, על הדברים החשובים.

אתה תיענה בסבר פנים יפות. כאשר אין השינאה בליבך, תתפלא להיחכח כי גם אין השינאה בלב השכן.

הוא סקרן. הוא רוצה לשמוע. אתה בא מעולם אחר, והוא רוצה להכיר עולם זה.

הוא נבוך. הוא מחפש תשובות חדשות.

הוא לא יתרפס ולא יתחנף. העם השני הוא עם גאה, וגם בהיותו חסרי-ישע תחת כיבוש צבאי — ישמור על גאחותו.

אל תתרפס ואל תתחנף גם אתה. היה גאה — גאה ולא שחצן.

אל תסתפק בערבים. בעברך בדרךך בכפר נירח — עצור. היכנס לבית-הקפה. שאל שאלות.

אתה תיענה בשמחה — והשאלות תומטרנה עליך.

היה גאה. היה מנומס. היה אנושי.

אם אינך יודע את שפתם — אל תחשוש. רבים יודעים אנגלית, וגם צרפתית, גרמנית ואפילו רוסית. כי העם השני, כמו עמנו, הוא עם קולט-שפות ומהיר-תפיסה.

שא את דבר עמך. עמך — שיצא למלחמה, כשתפילת השלום בליבו. עמך הרוצה בחיים, בכטחון, בשלום.

לעיתים קרובות תרגיש כי קיר-זכוכית עבה חוצץ בינך ובין בן-שיחך.

אתה מחייך אליו, והוא מחייך אליך. נוצר ביניכם קשר אנושי אמיתי, בלתי-אמצעי. אך נדמה לך שאינו קולט את דבריך, כשם שאתה אינך מסוגל לקלוט את דבריו.

אל תירטע ואל תתייאש. כי זה טיבעי. במשך עשרים שנה, במשך חמישים שנה, חיו שני עמינו בשני עולמות שונים. חוסר-הקשר ביניהם הוא כה תהומי, עד כי למילה אחת יש שתי משמעויות שונות לגמרי בשתי השפות.

אתה אומר „שלום” — ובן-שיחך שומע: „כניעה”. בן-שיחך אומר „צדק” — ואתה שומע „חסול”.

אתה מתאר את יפי קיבוצך — ובן-שיחך יזכור כי הקיבוץ שוכן על אדמה „נטושה”, אדמה שבעליה הקודמים נמקים במחנה-פליטים.

בן-שיחך יתלונן כי לא ניתן לאחוז לחזור אליו ממזרח-הירדן — ואתה מעלה בדמיונך מה היה קורה אילו נוצחנו במלחמה זו.

לכן, לעיתים קרובות, לא תשכנע, ולא תשיג הסכם. אין דבר. לא המילים לבדן חשובות.

המגע עצמו, החיך, סיגנון הדיבור, נימת-הדברים — הם היוצרים את הגשר הראשון, עליו יעברו מחר המילים וההגיונות.

צא ללמד, אך צא גם ללמוד. נסה להכניס את בן-שיחך לעולמך הנפשי — אך נסה גם להיכנס לעולמו הרוחני שלו. זהו נוף בלתי-מוכר, לעיתים אף מבהיל ומרתיע ברגע הראשון — אך עליך להכירו כדי להשפיע.

וכאשר אתה משפיע — אל תחשוש מלהיות מושפע.

אם הגעת, בשכלך הישר, לפיתרון הגיוני וצודק של בעיית ארצנו, כמו רעיון הפדרציה, הסבר אותו. אם לא הגעת עדיין במחנך לפיתרון כזה — דבר על עקרונות. על דו-קיום ושלום וכבוד הדדי.

אם אתה מאמין בכך, אתה תזרע זרע שי ייקלט — אולי מתחת לסף ההכרה — ושינבטו אחרי שיבה שרשים.

אתמוז התגיים העם לצבא-ההגנה. היום עליך להתגייס לחיל-השלום.

צבא-ההגנה היה צבא העם. במשך כמה ימים גורללים, הוא היה העם.

חילי-השלום צריך להיות, אף הוא, חילי-העם. הוא צריך להיות — העם.

בשלב הראשון הוא צריך ליצור את אלפי הגשרים הקטנים על פני התהום.

בשלב השני הוא צריך לעבור על גשרים אלה, ולבצע מיבצעים משמשים של שלום.

לכן: לך לגדה, לך לעזרה.

רגזען, הפאשיסטי, השונא את העם השני — יישאר נא בבית. מקומו בהסגר, כי הוא נושא עימו חיידק.

חיידק השינאה, שאין מוסכן ומרבק ממנו. כי שינאה יוצרת שינאה. שינאה מוצאת שינאה בכל שתלך. לא אלה הפנים האמיתיים של עמנו. איננו צלבנים חדשים, ואיננו רוצים שסופנו יהיה כסוף הצלבנים.

אם בריא אתה, אם רצונך בכטחון המבוסס

בהשגחה אליו — כל שאר היערים, האמיתיים והמדומים, אינם אלא דברי הבל ורעות-רוח.

רק השלום יבטיח את עתיד המדינה הזאת. לא דונמים של אדמה. לא מיבצעים. לא קברים. השלום. הוא זרק הוא.

מה יבול אתה לעשות למען השלום? הרבה מאד. הכל. כי השלום האמיתי — לא זה הקבור בניירות, לא זה החתום במיסמכים — הוא שלום בין עמים.

והעמים הם — בני-אדם. השלום לא ייחלד בקאהיר, בעמאן, בדמשק.

הוא יקום בשכם, בחברון, בעזה, בחאן-יוניס.

אחת מנקודות-המיפנה הקודמות של ההיסטוריה העברית, כתב זאב ז'בוטינסקי מאמר שהיכה גלים בלב כולנו, הנערים דאז.

הוא אמר: לכל עם יש ספורט לאומי. הן ספורט הלאומי של היהודים, בעת הזאת, צריך להיות: להעפיל לארץ-ישראל.

הוא קרא לצעירים: קחו סירות, עלו על ספינות, הבקיעו את המצור הבריטי, עלו לארץ.

כולם יחד, ואיש-איש בפני עצמו. הגיעו אליה בכל הרכיבים, מכל הכיחנים, בכל האמצעים.

(איני בטוח אם כך הוא אמר, בדיוק, אבל כך נחרטו הדברים בכרוני. והתוצאה חשובה יותר מן הניסוח.)

כך נולדה ההעפלה, שהחלו בה חסידיו ז'בו-טינסקי, שהפכה לאחר מכן נשק בידי ההגנה, ושמידאה תפקיד כה חשוב במאבק להקמת מדינת-ישראל.

אילו שאל אותי היום אדם מישראל, צעיר או קשיש: „מה יכול אני לעשות ברגע זה למען המדינה?”

— כי אז כך הייתי עונה לו: לך לגדה. לך לעזרה.

תור בשטחים שנכבשו על-ידי צה"ל במלחמה האחרונה. לא ככובש. לא כמנצל. לא כמשעבד.

אלא כשליח. כשליח מדינתך, שאתה יכול לשמש לה פה.

כשליח היעד הלאומי העליון, שהוא: השלום.

לפני שלושה חודשים איימה סכנת-מחת על מדי-נתנו, על עמנו, על כל אשר הוקם ונבנה כאן במשך שלושה דורות.

או אהזנו באמצעי האחרון שנתר לנו, באותו רגע: הנשק.

יצאנו לקרב, כשרק שתי מוחשבות מנקרות בליבנו: להינצל, ולהגיע לשלום.

מי שידע תפילה, התפיל בליבו: אנה, אלוהים שבשמיים, תהאנא זאת המלחמה האחרונה.

ומי שאין אלוהים בליבו, נשבע לעצמו: כאשר תיגמר מלחמה זו, אתרום את תרומתי למען ייכון השלום.

עברו ימים מעטים. ניצחון כביר נפל בחלקנו. הקרבנות שלנו היו יקרים, אך הם היו רק עשירית, ופחות מעשירית, ממה שחששנו בפרס המערכה.

שיכרון אחז בנו. שיכרון של גאווה מוצדקת, של תחושת-יכוח רוננת.

שיכרון שהשכיח מליבנו את אשר חשבנו רק אתמול. זה טבעי. לא היינו בני-אדם בריאים, לולא ידענו שיכרון זה.

אך אולי לנו אם נחיה בשיכרון, ואם נמליך עלינו שיכורים.

בחלף השיכרון, זוהי המציאות המזוקרת לנגד עינינו, כהרי חברון וגריונים:

צה"ל עשה את מחצית המלאכה. הוא הרחיק את הסכנה, לזמן רב. אולי לחמש, אולי לעשר שנים.

טבעת-החנק, שהתהדקה סביב צהאר מדינתנו, נקרעה. אך צה"ל לא הביא, ולא יכול היה להביא, את השלום.

והשלום, הוא זרק הוא, הנהו היעד הלאומי העליון בדור זה.

